

Ein cyf/Our ref VG/05475/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru

Government.Committee.Business@llyw.cymru

9 Medi 2020

Annwyl Janet,

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 5 Awst ynghylch y ddeiseb ar gyfer Adran Blinder Cronig yng Nghymru ac yn gofyn am ymateb i'r argymhellion a wnaed i'r Pwyllgor gan WAMES.

Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi ailstrwythuro ei grwpiau cynghori ar gyflyrau arthritis/cyhyrysgerbydol (MSK), poen cronig, ME/CFS a fibromyalgia yn un grŵp cynghori ehangach sy'n cwmpasu'r holl gyflyrau hyn. Y rhesymeg dros uno'r grwpiau hyn oedd cyfuno adnoddau ac arbenigedd i fynd i'r afael â materion cyffredin; rhannu arferion da; a darparu llais cryfach unedig.

Bydd y grŵp cynghori diwygiedig yn ystyried pob agwedd ar y llwybr ar gyfer cyflyrau sy'n cael eu trin ar hyn o bryd mewn lleoliadau poen neu MSK, gan gynnwys ME/CFS. Mae hyn yn amrywio o ddatblygu dulliau hunanreoli a dysgu digidol, gwella hyfforddiant proffesiynol gofal iechyd, sicrhau bod cyflyrau'n cael eu cofnodi'n gywir a manteisio ar gyflunio gwasanaethau arbenigol. Y bwriad oedd cynnal cyfarfod cyntaf y grŵp diwygiedig yn y gwanwyn ond fe'i gohiriwyd oherwydd Covid-19. Y gobaith yw y cynhelir y cyfarfod hwn yn ddiweddarach eleni.

Roedd y dull newydd hwn yn destun ymgynghoriad wedi'i dargedu ac fe gafodd gefnogaeth sylweddol gan randdeiliaid, gyda'r mwyafrif o blaid dull mwy cydlynol o ddarparu cymorth a thriniaeth ar gyfer poen, MSK a chyflyrau sy'n gysylltiedig â blinder. Roedd tri rhanddeiliad (fel y tanlinellwyd gan WAMES) a gododd bryderon am y dull gweithredu ac mae fy swyddogion wedi rhoi nifer o fesurau diogelu ar waith i fynd i'r afael â'r rhain, gan gynnwys ailystyried enw'r grŵp a chaniatáu ar gyfer cyfnod prawf. Rwyf wedi gofyn i'r holl argymhellion a wnaed gan WAMES gael eu rhannu â'r grŵp cynghori diwygiedig i'w hystyried.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae WAMES yn dweud eu bod wedi ceisio ymgysylltu â'r gwasanaeth ers nifer o flynyddoedd o'r blaen er mwyn rhoi mwy o ffocws ar addysg ME/CFS. Gall mabwysiadu ymagwedd dameidiog at addysg un cyflwr ar y tro arwain at rai canlyniadau yn y tymor byr ond mae'n debygol y bydd y nifer sy'n manteisio arno yn gyfyngedig. Felly, y dull a ffefrir gan Lywodraeth Cymru yw bwrw ymlaen â'r agenda hon drwy weithio gyda sefydliadau perthnasol fel Addysg a Gwella Iechyd Cymru (HEIW) i ystyried addysg a hyfforddiant i ystod o gyflyrau o fewn cylch gwaith y grŵp. Mae'r dull hwn yn nodi tebygrwydd rhwng cyflyrau lle maent yn bodoli er mwyn osgoi dyblygu dysgu tra'n amlinellu'n glir y gwahaniaethau rhwng y cyflyrau a'r triniaethau y mae eu hangen. Bydd rhaglenni hyfforddi yn gofyn am gyfranogiad a chynrychiolaeth gref gan gleifion a byddai'r dull gweithredu hefyd yn cynnwys barn arbenigol am sut y caiff triniaeth a chymorth eu darparu.

Byddem hefyd yn croesawu clywed oddi wrth weithwyr gofal iechyd proffesiynol sydd â diddordeb arbennig mewn ME/CFS. Hyd yma, prin fu'r rhain mewn nifer. Mae WAMES yn sôn am Dr Nina Muirhead fel un gweithiwr proffesiynol o'r fath ac mae fy swyddogion wedi ymgysylltu â Dr Muirhead yn gyson dros y blynyddoedd diwethaf. Bydd dull gweithredu newydd y grŵp cynghori yn hyrwyddo grwpiau gorchwyl a gorffen sy'n canolbwyntio ar bynciau penodol ac fe gaiff arbenigwyr perthnasol eu gwahodd i'r grwpiau hyn i helpu i ddatblygu dulliau a chanllawiau.

Mae Llywodraeth Cymru a'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru yn dibynnu ar arbenigedd canllawiau NICE i gefnogi gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol proffesiynol i ddarparu triniaeth. Nid ydym mewn sefyllfa i ddiystyru'r cyngor clinigol y cytunwyd arno a ddarperir gan y corff proffesiynol hwn oni bai bod y gymuned glinigol yn gadarn o blaid hynny. Hyd yn hyn, nid yw hyn wedi digwydd. Rwyf yn sylweddoli bod teimladau cryf tuag at ganllawiau presennol NICE, ond nid yw'r canllawiau hyn wedi'u dirymu ac maent yn dal i fodoli. Rydym wedi bod yn glir ein bod yn aros am ganlyniad adolygiad NICE ac y byddwn yn pwysu a mesur ar unrhyw newidiadau.

O ran materion telegynadleda hanesyddol, mae datblygu gweithio gartref ac ar-lein wedi bod yn chwyldro o ran cyfarfodydd. Mae swyddogion yn mynychu cyfarfodydd ar-lein bob dydd heb unrhyw broblem. Mae hefyd wedi cynyddu cydraddoldeb i'r rhai sy'n byw ymhellach i ffwrdd neu sy'n methu teithio.

Mae'r Grŵp Gweithredu ar Gyflyrau Niwrolegol (NCIG) wedi penderfynu o'r blaen na ddylai ME/CFS gael eu cynnwys yn eu cylch gwaith. Y rheswm dros hyn oedd nad oedd byrddau iechyd yn gallu ffurfio consensws ynghylch a oedd ME/CFS yn cael ei drin fel cyflwr niwrolegol neu'n gyflwr poen.

Oni bai bod tystiolaeth newydd yn dod i'n amlwg sy'n dangos y dylid codio ME/CFS fel cyflwr niwrolegol, mae'n annhebygol y bydd NCIG yn diwygio ei benderfyniad. Hyd yn oed pe bai'n gwneud hynny, byddai hyn yn dod â'i heriau ei hun, sef bod dros 250 o gyflyrau niwrolegol ac nad yw'n bosibl cael ffrwd waith bwrpasol ar gyfer pob un o'r cyflyrau hyn.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services